

VENTSPILS VALSTSPILSĒTAS PAŠVALDĪBAS DOME

Jūras iela 36, Ventspils, LV3601, Latvija, tālr.: 63601100, e-pasts: dome@ventspils.lv, www.ventspils.lv

LĒMUMS

2025. gada 10. jūlijā

Ventspilī

Nr. 19
(protokols Nr. 2; 18.§)

Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu
Ventspils valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā

Saskaņā ar Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 1. punktu, viena no Ventspils valstspilsētas pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) autonomajām funkcijām ir organizēt iedzīvotājiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. Savukārt, saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu, pašvaldība savā administratīvajā teritorijā organizē visu veidu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, pieņem lēmumus par jaunu sadzīves vai ražošanas atkritumu savākšanas, šķirošanas, sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtu un infrastruktūras objektu, kā arī atkritumu poligonu izvietojumu savā administratīvajā teritorijā, un veic citus pienākumus. Lai īstenotu minēto funkciju, Pašvaldībai jāizvēlas atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzēju, kā arī jānosaka maksu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu (turpmāk – tarifs).

Sadzīves atkritumu, tajā skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, liela izmēra un mājdomniecībās radušos būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu, bioloģisko un citu atbilstoši normatīvo aktu prasībām noteikto dalīti vācamo atkritumu apsaimniekošanas kārtību Pašvaldības administratīvajā teritorijā, kā arī prasības atkritumu dalītās savākšanas organizēšanai, tai skaitā šo atkritumu savākšanas biežumam, teritorijas dalījumu atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu savākšanai, tajā skaitā minimālajam sadzīves atkritumu savākšanas biežumam, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai un uzglabāšanai, kā arī kārtību, kādā veicami maksājumi par atkritumu apsaimniekošanu ir noteikta Pašvaldības domes 2021. gada 28. oktobra saistošajos noteikumos Nr. 12 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ventspils valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā”.

Minimālās prasības, ko pašvaldība iekļauj darba uzdevumā, izraugoties sadzīves atkritumu apsaimniekotāju (turpmāk – atkritumu apsaimniekotājs) ir noteiktas Ministru kabineta 2016. gada 16. augusta noteikumos Nr. 546 “Noteikumi par minimālajām prasībām, kas iekļaujamas darba uzdevumā, pašvaldībai izraugoties sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, un atkritumu apsaimniekošanas līgumu būtiskie nosacījumi”.

Nemot vērā, ka pašreizējā atkritumu apsaimniekošanas līguma, kas noslēgts ar Pašvaldības SIA “Ventspils labiekārtošanas kombināts” (turpmāk – VLK), termiņš tuvojas beigām, ir nepieciešams organizēt jauna līguma noslēgšanu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanu Pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Pastāv vairāki veidi, kā Pašvaldība var organizēt atkritumu apsaimniekošanu. Pašvaldība to var darīt saviem spēkiem, uzdot pašvaldības komersantam (turpmāk – *in-house*) vai nolīgāt privātpersonu nodibinātus komersantus.

Pašvaldība ir izvērtējusi, ka atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanā Pašvaldības administratīvajā teritorijā varētu tikt noslēgts līgums ar VLK, piemērojot *in-house* principu. Izvērtējums ietver analīzi par priekšnoteikumiem līguma noslēgšanai, cenu un priekšrocību salīdzinājumu ar alternatīviem risinājumiem, pašvaldības vajadzību nodrošināšanu, kā arī līdzšinējās sadarbības ar pakalpojumu sniedzēju novērtējumu. Izvērtējuma mērķis ir identificēt galvenos kritērijus un sniegt vērtējumu, kas palīdzētu pieņemt pamatotu, efektīvu un Pašvaldības iedzīvotāju interesēm atbilstošu lēmumu.

1. Juridiskā pieļaujamība un atbilstība Publisko iepirkumu likumam

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. panta pirmā daļa noteic, ka pašvaldība publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izvēlas atkritumu apsaimniekotāju.

Publisko iepirkuma likuma (turpmāk – PIL) 4. panta pirmā daļa nosaka šā likuma piemērošanas izņēmumus tādas personas sniegtajiem pakalpojumiem, kura atbilst visām šādām pazīmēm:

- 1) tā atrodas tādā pasūtītāja vai vairāku pasūtītāju kontrolē, kas izpaužas kā tiesības ietekmēt kontrolētās personas darbības stratēģiskos mērķus un lēmumus, vai tādas personas kontrolē, kuru minētajā veidā kontrolē pasūtītājs;
- 2) vairāk nekā 80 procentus no tās darbībām veido konkrētu uzdevumu izpilde kontrolējošā pasūtītāja vai citu minētā pasūtītāja kontrolēto personu interesēs;
- 3) tajā nav tiešas privātā kapitāla līdzdalības, izņemot tādu privātā kapitāla līdzdalības veidu, kas atbilstoši komerciesības regulējošiem normatīvajiem aktiem un Līgumam par Eiropas Savienības darbību neietver tiesības ietekmēt un kontrolēt tās lēmumus un kam nav izšķirošas ietekmes uz to.

Publisko iepirkumu likuma regulējums ir balstīts un attīstās līdz ar Eiropas Savienības direktīvām par publiskajiem iepirkumiem. In-house princips ir noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ direktīvu 2004/18/EK.

Arī Senāta Administratīvo lietu departaments ir pieņēmis vairākus lēmumus, piemēram, lietās nr. SKA-340/2010 un nr. SKA-17/2015, kas nosaka pašvaldības rīcības brīvību, izvēloties atkritumu apsaimniekotāju.

1.1. Pilnīga kontrole.

Pašvaldība ir VLK kapitāla daļu turētāja, proti, visas kapitālsabiedrības daļas pieder Pašvaldībai. Tādējādi Pašvaldība kā vienīgā kapitāla daļu turētāja tiešā veidā kontrolē VLK darbību, ietekmē tās stratēģiskos mērķus un lēmumus.

1.2. Vairāk kā 80% tiek veikti pasūtītāja labā.

Eiropas Savienības tiesas (turpmāk – EST) judikatūra un EST ir norādījusi nepieciešamās pazīmes *in-house* noteikuma piemērošanai:

Lai šo nosacījumu varētu piemērot, ne tikai līgumslēdzējai iestādei izraudzītais uzņēmums ir jākontrolē tāpat, kā tā kontrolē savus dienestus, bet arī ir nepieciešams, lai šis uzņēmums lielāko darbības daļu veiktu līgumslēdzējas iestādes vai līgumslēdzēju iestāžu, kam

tas pieder, labā.¹ Tāpat ir nepieciešams, lai izraudzītā uzņēmuma darbība galvenokārt tiktu veltīta pašvaldībai vai pašvaldībām, kurām tas pieder, un jebkādai citai darbībai var būt tikai maznozīmīgs raksturs. Lai izvērtētu, vai šis ir tāds gadījums, kompetentajai tiesai ir jāņem vērā visi lietas apstākļi – kā kvalitatīvie, tā arī kvantitatīvie. Šajā ziņā atbilstošais apgrozījums ir tas, ko šis uzņēmums ir guvis saistībā ar šīs kontrolējošās iestādes vai iestāžu pieņemtajiem lēmumiem par publisko līgumu piešķiršanu.²

“Carbotermo” lietā³ EST norādīja, ka konkrētā sabiedrība lielāko daļu savu darbību veic iestādes, kura ir tā kapitāldaļu turētāja, labā Teckal66 sprieduma izpratnē var tikai tad, ja šī sabiedrība principā darbojas iestādes, kurai pieder kapitāldaļas, labā un ja citas darbības ir mazsvarīgas. Lai novērtētu, vai kapitālsabiedrība lielāko daļu savu darbību veic iestādes, kurai pieder tā kapitāldaļas, labā, ir jāņem vērā visas darbības, ko šis uzņēmums veic, pamatojoties uz līgumslēdzēja iestādes piešķirto publiskā iepirkuma līgumu, neatkarīgi no tā, kas maksā par šīm darbībām – līgumslēdzēja iestāde vai sniegto pakalpojumu izmantotāji – un teritorijai, kurā darbības tiek veiktas, nav nozīmes. Gadījumā, ja sabiedrības kapitāldaļas pieder vairākām iestādēm, nosacījums par lielāko daļu darbību ir izpildīts, ja šis uzņēmums lielāko, izšķirošo daļu savu darbību veic nevis vienas vai otras iestādes, bet gan visu iestāžu labā.

Papildus, Pašvaldība ir veikusi aprēķinu, izmantojot PIL 4. panta sestajā daļā minēto, komercdarbības prognozēšanas metodi, lai pārliecinātos, ka vairāk nekā 80 procentus no VLK darbībām veido konkrētu uzdevumu izpilde Pašvaldības interesēs. Pašvaldība šo metodes veidu izvēlējusies, jo 2025. gadā VLK pārtrauc atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanu Ventspils novada pašvaldībā, kā arī 2026. gadā plānots uzsākt no atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijas rūpnīcas darbību. VLK Pašvaldības prognoze aprēķinu rezultātā 2025., 2026. un 2027. gadam, ir sekojoša: 2025. gadā prognozētais kopējais VLK finanšu apgrozījums bez poligona ieņēmumiem ir 6 902 034 EUR, ar kopējiem ieņēmumiem 6 244 961 EUR apmērā no sniegtajiem pakalpojumiem Pašvaldības interesēs, kas veido 90,5% īpatsvaru no finanšu apgrozījuma. 2026. gadā finanšu apgrozījums bez poligona ieņēmumiem tiek prognozēts 7 081 650 EUR, ar kopējiem ieņēmumiem 6 781 650 EUR, veidojot 95,8% īpatsvaru. Savukārt 2027. gadā prognozētais finanšu apgrozījums bez poligona ieņēmumiem ir 8 063 299 EUR, ar kopējiem ieņēmumiem 7 763 299 EUR, kas veido 96,3% īpatsvaru. Analizējot prognozes datus, redzams, ka kopējie ieņēmumi, pakāpeniski pieaug, sasniedzot augstāku īpatsvaru katru gadu, kas liecina par efektīvu VLK darbību Pašvaldības interesēs. Ieņēmumus Pašvaldības interesēs veido šādas VLK darbības: atkritumu apsaimniekošana, no atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijas rūpnīcas darbība, kapsētu uzturēšana un apbedīšana, teritoriju uzturēšana, ielu remontdarbi, ielu uzturēšana, kempinga pakalpojumi un citi ieņēmumi.

Izvērtējot EST judikatūrā norādīto un Pašvaldības aprēķināto sadalījumu pa ieņēmumiem, secināms, ka VLK lielāko daļu savu saimnieciskās darbības ieņēmumu (vairāk nekā 80%) gūst no pakalpojumiem, kas sniegti Pašvaldības kontrolētajām, radniecīgajām kapitālsabiedrībām, iestādēm un Ventspils iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

1.3. Nav tiešas privātā kapitāla līdzdalības.

¹ Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 8. decembra spriedums lietā *Undis Servizi*, C-553/15, ECLI:EU:C:2016:935, 31. punkts, 1999. gada 18. novembra spriedums lietā *Teckal*, C-107/98, ECLI:EU:C:1999:562, 50. punkts.

² Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 8. decembra spriedums lietā *Undis Servizi*, C-553/15, ECLI:EU:C:2016:935, 32. punkts, 2008. gada 17. jūlija spriedums lietā *Komisija/Itālija*, C-371/05, ECLI:EU:C:2008:410, 31. punkts, 2006. gada 11. maija spriedums lietā *Carbotermo un Consorzio Alisei*, C-340/04, ECLI:EU:C:2006:308, 63. un 65. punkts.

³ 2006. gada 11. maija spriedums lietā *Carbotermo un Consorzio Alisei*, C-340/04, ECLI:EU:C:2006:308

Pašvaldība ir 100% VLK 100% kapitāla daļu turētāja un VLK nav privātā kapitāla iesaistes.

Secinājums:

Ņemot vērā iepriekš minēto, VLK atbilst Publisko iepirkumu likuma 4. panta pirmās daļas pazīmēm par iekšējiem jeb *in-house* darījumiem:

- 1) VLK 100% kapitāla daļu turētājs ir Pašvaldība;
- 2) vairāk nekā 80% no VLK darbībām veido konkrētu uzdevumu izpilde kontrolējošā pasūtītāja interesēs (skatīt 1. pielikumu);
- 3) VLK nav tiešas privātā kapitāla līdzdalības.

2. Ekonomiskā lietderība

2.1. Izvērtējot VLK piedāvātos tarifus, kas jau šobrīd ir zemākie Kurzemes reģionā, secināms, ka *in-house* modelis pašvaldībai nodrošina ne tikai augstu pakalpojumu kvalitāti, bet arī zemākas izmaksas nekā vidēji tirgū pieejamie alternatīvie risinājumi. Pašvaldības tiešā kontrole ļauj efektīvi kontrolēt VLK izmaksu struktūru un ierobežot peļņas normu, tādējādi nodrošinot, ka iedzīvotāji maksā saprātīgu cenu par saņemto pakalpojumu.

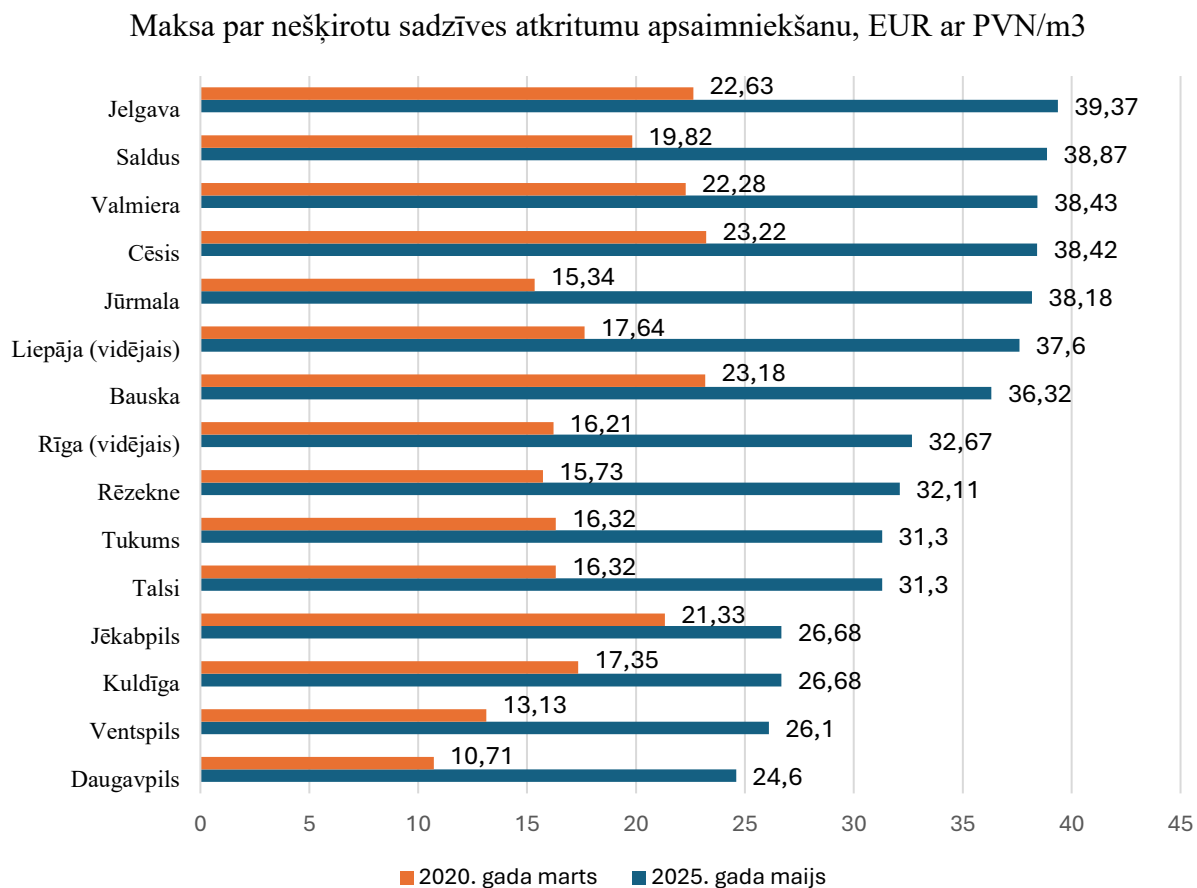
Veiktais tirgus salīdzinājums ar citu pašvaldību rīkoto publisko iepirkumu rezultātiem parāda, ka vidējie pakalpojumu tarifi, ko piedāvā citi pakalpojumu sniedzēji, ir augstāki par tiem, ko nodrošina VLK. Salīdzinot ar tirgū pieejamajiem datiem, VLK izmaksas ir zemākas, nodrošinot Pašvaldības iedzīvotājiem būtiskus finanšu ietaupījumus ilgtermiņā. To apliecina arī aktuāli dati, Ventspils novada dome 2024. gadā organizēja atklātu konkursu (iepirkuma identifikācijas Nr. VND2024/51) par “Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Ventspils novada teritorijā”. Šajā iepirkumā pieteicās trīs pretendenti, tajā skaitā VLK.

2. tabula

Pretendenti Ventspils novada pašvaldības organizētajā iepirkumā	Finanšu piedāvājums, 1 m3 izmaksas euro bez PVN
"Clean R" SIA	EUR 31.3
"Eco Baltia vide" SIA	EUR 27.13
"Ventspils labiekārtošanas kombināts" PSIA	EUR 25.8

VLK finanšu piedāvājums bija izdevīgākais (zemākā cena). Piedāvātā VLK cena norāda arī uz darbības efektivitāti, kas liecina par to, ka VLK visefektīvāk izmanto līdzekļus iedzīvotāju interesēs, kuriem nepieciešams iegūt kvalitatīvus pakalpojumus par iespējami zemāku cenu.

Vienlaikus iepazīstoties ar pašvaldību mājaslapās vai pakalpojumu sniedzēju publiskoto informāciju par nešķīroto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksu uz 2025. gada maiju un 2020. gada martā secināms, ka VLK ir viena no zemākajām Latvijā un viszemākā Kurzēmē (skatīt 1. attēlu un 3. tabula), ne tikai šobrīd, bet jau ilgstoši.

3. tabula

Maksa par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Kurzemē, EUR bez PVN

Nr.p.k.	Teritorija	Pakalpojuma sniedzējs	Pakalpojuma cena, EUR/m ³ bez PVN
1.	2.	3.	4.
1	Brocēnu novads	SIA "Eco Baltia Vide"	35,02
2	Saldus novads	SIA "Eco Baltia Vide"	32,12
3	Liepāja (A-zona)	Pilnsabiedrība "Vides pakalpojumi Liepājai"	31,49
4	Vaiņodes novads	Pilnsabiedrība "Vides pakalpojumi Liepājai"	31,49
5	Rucavas novads	Pilnsabiedrība "Vides pakalpojumi Liepājai"	31,49
6	Priekules novads	Pilnsabiedrība "Vides pakalpojumi Liepājai"	31,49
7	Jūrmala	SIA "Clean R"	30,7

⁴ Datu avots: pašvaldību vai pakalpojumu sniedzēju mājaslapas, skatīts 14.05.2025.

Nr.p.k.	Teritorija	Pakalpojuma sniedzējs	Pakalpojuma cena, EUR/m3 bez PVN
1.	2.	3.	4.
8	Liepāja (B-zona)	SIA "Eco Baltia Vide"	30,66
9	Grobiņas novads	SIA "Eco Baltia Vide"	30,66
10	Pāvilostas novads	SIA "Eco Baltia Vide"	30,66
11	Aizputes novads	SIA "Eco Baltia Vide"	30,66
12	Durbes novads	SIA "Eco Baltia Vide"	30,66
13	Skrundas novads	SIA "Eco Baltia Vide"	30,66
14	Ventspils novads	SIA "Eco Baltia Vide"	27,32
15	Tukuma novads	AAS "Piejūra"	26,28
16	Talsu novads	AAS "Piejūra"	26,28
17	Nīcas novads	SIA "Clean R"	25,3
18	Kuldīgas novads	SIA "Kuldīgas komunālie pakalpojumi"	22,05
19	Ventspils pilsēta	SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts"	21,57

Dati apkopoti 2025. gada 14. maijā no pašvaldību vai pakalpojumu sniedzēju mājaslapām

2.2. Izvērtējot abus pakalpojuma nodrošināšanas modeļus – *in-house* darījumu ar VLK un publiskā iepirkuma procedūru, ir vairāki būtiski aspekti, kas ietekmē izmaksu struktūru:

Pašreizējais pakalpojuma sniedzējs – VLK – jau ir izveidojis pilnvērtīgu infrastruktūru, kas nepieciešama atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanai Ventspils pilsētā, tostarp ievērojot, ka saskaņā ar 2021. gada 25. marta Ventspils pilsētas domes saistošajiem noteikumiem Nr. 9 (protokols Nr. 5; 15.§) "Par Ventspils pilsētas pašvaldības darbību atkritumu apsaimniekošanas, kapsētu apsaimniekošanas, ielu būvdarbu, ielu mehanizētās tīrīšanas un tūrisma pakalpojumu nozarēs" par stratēģiski svarīgiem Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, tostarp atzīstami sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi un sadzīves atkritumu poligons "Pentuļi" (turpmāk – poligons), kas atrodas Ventspils novada Vārves pagastā, un tajā nodrošinātie sadzīves atkritumu apstrādes un apglabāšanas pakalpojumi. Izveidotā infrastruktūra un realizācijā esošie investīciju projekti ir stratēģiski svarīgi gan Pašvaldības, gan nacionālā līmenī un nodrošina pilna cikla atkritumu apsaimniekošanu, kur Pašvaldība var kontrolēt katru atkritumu apsaimniekošanas posmu. Izveidotā infrastruktūra ietver:

2.2.1. Modernizētu specializēto autoparku.

Ventspils pilsētā atkritumu apsaimniekošanas sistēma ikgadus tiek pilnveidota un modernizēta. Atsevišķu daudzdzīvokļu dzīvojamo māju radīto atkritumu apsaimniekošanai un pie publiskajām ēkām ir ierīkoti pilnas vai daļējas pazemes konteineri, kuru apkalpošanai nepieciešami specializēti transportlīdzekļi. VLK rīcībā ir seši specializētie transportlīdzekļi sadzīves atkritumu apsaimniekošanai, no kuriem divi var apkalpot pilnas un daļējas pazemes konteinerus un trīs specializētie transportlīdzekļi liela izmēra un būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošanai, kā arī citi atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanai nepieciešamie transportlīdzekļi. Plānojot autoparka attīstību, tostarp ievērojot normatīvo aktu

prasības, VLK ir iesniedzis projekta pieteikumu jauna bezemisiju specializētā transportlīdzekļa iegādei ar 55% ES fondu atbalstu.

2.2.2. Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktus un šķiroto atkritumu savākšanas laukumus.

Viens no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas būtiskiem posmiem ir atkritumu dalīta vākšana, bez kuras nav iespējama atkritumu apsaimniekošanas nozarē izvirzīto mērķu izpilde. VLK Ventspils pilsētā ir izveidojis turpat 100 sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktus gan pie publiskām ēkām, gan pie daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, kā arī ir izbūvējis divus šķiroto atkritumu savākšanas laukumus, kas darbojas jau kopš 2004. gada (VLK īpašums), nodrošinot plašas un normatīvo aktu prasībām atbilstošas šķirošanas iespējas Pašvaldības iedzīvotājiem. Gadījumā, ja ienāktu cits komersants, tam būtu nepieciešams vai nu izveidot jaunus laukumus no jauna, kas prasa papildu investīcijas un laiku, vai arī noslēgt nomas līgumu ar VLK par esošo laukumu izmantošanu pakalpojuma nodrošināšanai, tādējādi sadārdzinot pakalpojuma izmaksas.

2.2.3. Sadzīves atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūru, kas paredzēta atkritumu šķirošanai.

Pašlaik individuālajās dzīvojamās mājās VLK piedāvā šķirot stiklu un plastmasas iepakojumu, kā arī ir uzsākta bioloģisko sadzīves atkritumu dalīta vākšana. Lai pilnveidotu sadzīves atkritumu dalītās vākšanas sistēmu, piedāvājot atkritumu dalītās vākšanas pakalpojumu vēl lielākam iedzīvotāju skaitam un palielinot šķirošanas iespējas, VLK ir uzsācis projekta “Sadzīves atkritumu dalītas vākšanas sistēmas attīstība Ventspils pilsētā un Ventspils novadā” realizāciju. Projekta realizācijas termiņš ir 2025. gada 31. decembris un kopējās attiecināmās izmaksas veido EUR 326 343.96. Projekta ietvaros paredzēts iegādāties 3 383 atkritumu konteinerus, kas paredzēti gan bioloģisko atkritumu, gan stikla, plastmasas un papīra iepakojuma šķirošanai. Projekta ietvaros VLK plāno sasniegt rādītāju 1 561.80 tonnas/gadā šķiroti savākti atkritumi, tādējādi nodrošinot Ziemeļkurzemes reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā 2023.–2027. gadam noteiktā pasākuma “Paplašināt esošo infrastruktūru atkritumu dalītai vākšanai” izpildi.

2.2.4. VLK šobrīd realizē vērīenīgu ES Kohēzijas fonda līdzfinansētu projektu “No atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijas iekārtu izbūve Ventspilī, Talsu ielā 69”.

2.2.5. VLK rīcībā ir dalīti vāktu atkritumu šķirošanas infrastruktūra Saules ielā 124, Ventspilī un sadzīves atkritumu poligonā “Pentuļi”, Vārves pagastā, Ventspils novadā.

2.2.6. Ņemot vērā, ka VLK darbojas atkritumu apsaimniekošanas jomā kopš dibināšanas, VLK ir uzkrājusi vērā ņemamu pieredzi šajā jomā, tā regulāri atjauno un attīsta pakalpojuma sniegšanā nepieciešamo infrastruktūru un tehniku, tās rīcībā ir nepieciešamie cilvēkresursi – automašīnu vadītāji, loģistikas speciālisti, vides speciālisti, u.c. pakalpojuma izpildei nepieciešamais profesionāls. Šīs infrastruktūras uzturēšanas un darbības izmaksas jau tiek segtas esošo tarifu ietvaros, un VLK nav nepieciešamas jaunas sākotnējo ieguldījumu izmaksas.

Secinājums:

Pastāv augsta varbūtība, ka gadījumā, ja pakalpojums tiktu piešķirts citam pakalpojuma sniedzējam, paredzams, ka šim atkritumu apsaimniekotājam būtu nepieciešams investēt atkritumu savākšanai un transportēšanai nepieciešamajā tehnikā, telpās, infrastruktūras objektos un personālā, kas iespējams palielinātu pakalpojuma ieviešanas izmaksas, tādējādi paaugstinot maksu patērētājiem – Ventspils pilsētas iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Ņemot vērā citu Latvijas pašvaldību pieredzi un publiski pieejamos iepirkumu rezultātus, secināms, ka pakalpojumu maksa, ko piedāvā citi privātie pakalpojumu sniedzēji, bieži ir

augstāki, salīdzinot ar VLK maksu. Privātajiem komersantiem iespējams būs nepieciešami papildus ieguldījumi un darbības, kas radītu papildus izmaksas, kas atspoguļotos maksā. Vienaļkus, privātā komersanta peļņas norma parasti ir augstāka nekā publiskas personas kapitālsabiedrībām (skatīt 4. tabulu).

Saskaņā ar VLK gada pārskatu par 2024. gadu VLK negūst pārmērīgu peļņu un necieš zaudējumus, kas saistīti ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. VLK, veic nošķirtu uzskaiti un nodrošina dažādu pakalpojumu sniegšanu, sniegto pakalpojumu cenas nosakot, balstoties uz ekonomiski pamatotām izmaksām.

Tādā veidā iedzīvotājiem tiek nodrošināta attiecīgo pakalpojumu pieejamība, kur esošo pakalpojumu sniedzēju skaits vai to sniegto pakalpojumu kopējais apjoms vai izmaksas ir neapmierinošas, lai Pašvaldības iedzīvotāji tos saņemtu nepārtraukti un pietiekamā apjomā, kvalitātē.

Izvērtējot atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma nodrošināšanas iespējas Pašvaldības administratīvajā teritorijā, secināts, ka *in-house* modelis, kur līgums tiktu noslēgts ar VLK un atbilstoši tam tiktu sniegts pakalpojums, ir finansiāli izdevīgāks salīdzinājumā ar pakalpojuma iegādi iepirkuma ceļā no privāta komersanta. Konstatēts, ka VLK izmaksas ir zemākas, turklāt tam jau ir pieejama nepieciešamā infrastruktūra pakalpojuma sniegšanai, kas ļauj izvairīties no būtiskām papildus investīcijām.

Pretēji tam, privātajam pakalpojumu sniedzējam būtu nepieciešami papildu ieguldījumi infrastruktūras pielāgošanā, kas potenciāli varētu paaugstināt pakalpojuma cenu un radīt papildu riskus attiecībā uz pakalpojuma pieejamību un kvalitāti.

Nemot vērā gan ekonomiskos, gan praktiskos apsvērumus, *in-house* līguma noslēgšana ar VLK šobrīd ir pamatota alternatīva, kas spēj nodrošināt ilgtspējīgu, efektīvu un Pašvaldības vajadzībām atbilstošu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu.

3. Pakalpojumu kvalitāte un efektivitāte

VLK atkritumu apsaimniekošanu Ventspilī veic līdz šim, un visu šo laiku pakalpojums ir sniegts augstā kvalitātes un efektivitātes līmenī, nodrošinot pilsētas iedzīvotājiem un uzņēmumiem uzticamu un efektīvu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu. VLK nepārtraukti uzlabo pilsētas atkritumu pārvaldības kvalitāti, ko apliecina:

- 1) attīstīta dalītās atkritumu vākšanas sistēma ar turpat 100 punktiem pilsētas teritorijā, nodrošinot iedzīvotājiem ērtas iespējas šķirot atkritumus tuvāk dzīvesvietai;
- 2) moderns šķiroto atkritumu savākšanas laukumu tīkls, kas pieejams visiem pilsētas iedzīvotājiem;
- 3) regulāra lielgabarīta un citu atkritumu savākšanas akciju organizēšana dažādos pilsētas mikrorajonos;
- 4) mūsdienīga autoparku modernizācija, nodrošinot videi draudzīgāku atkritumu savākšanu un transportēšanu;
- 5) sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi par atkritumu šķirošanas nozīmi un iespējām, t.i. organizē un aicina iedzīvotājus un vietējās kopienas iesaistīties pašvaldības teritorijas sakopšanas pasākumos, nodrošina informatīvas kampaņas par atkritumu apsaimniekošanu;
- 6) kopīgi ar pašvaldības vides speciālistiem atbalsta mācību iestādēs ekoskolas iniciatīvas (piemēram, atbalsta vides izglītību, nodrošina resursus ilgtspējīgiem projektiem, iesaista

izglītojamās, viņu vecākus un kopienu dabas aizsardzības aktivitātēs un integrē vides principus mācību procesā un skolas ikdienā), lai izglītotu bērnus un jauniešus par vides aizsardzības un aprites ekonomikas jautājumiem;

- 7) ik gadu organizē zīmējuma konkursu par atkritumu apsaimniekošanu un ar vidi saistītiem jautājumiem un no atlasītajiem zīmējumiem izdod kalendāru;
- 8) veicina un atbalsta (finansiāli, ar resursiem vai nemateriāli ar zināšanām, pieredzi vai lēmumiem) vides izglītības projektus un iedzīvotāju iniciatīvas atkritumu apsaimniekošanas pilnveidošanai;
- 9) sadzīves atkritumu poligona “Pentuli” modernizācija, ievērojami samazinot apglabājamo atkritumu daudzumu un palielinot otrreizēji pārstrādāto materiālu īpatsvaru;
- 10) inovatīvu tehnoloģiju ieviešana atkritumu apsaimniekošanā, tostarp digitālo risinājumu izstrāde pakalpojumu uzlabošanai;
- 11) nodrošina elastīgu atkritumu izvešanas biežumu, nosakot maksimālo izmaiņu skaitu gada laikā, vienlaikus ievērojot minimālo atkritumu izvešanas biežumu;
- 12) organizē atkritumu konteineru labošanu, nomaiņu, mazgāšanu un dezinficēšanu;
- 13) nodrošina atkritumu radītājam lietošanā bezmaksas konteinerus dalīti vāktajiem atkritumiem;
- 14) sadzīves atkritumu izvešanas laiks noteikts, lai tas netraucētu iedzīvotāju naktsmieru;
- 15) nodrošina dalītās vākšanas konteineru pieteikšanu atkritumu apsaimniekotājam pēc dzīvojamās mājas īpašnieka pieprasījuma;
- 16) plāno nekustamā īpašuma teritorijas labiekārtošanu, primāri atbalstot slēgtu atkritumu konteineru novietņu vai pazemes atkritumu konteineru ierīkošanu, kas piesaistītas konkrētām daudzdzīvokļu mājām.

VLK veic savu darbību atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, nodrošinot attīstību, atbilstību, un rīcības saskaņotību ar Pašvaldības noteiktajiem mērķiem (skatīt 5. nodaļu).

Lai uzlabotu sniegto pakalpojumu kvalitāti, klientu apmierinātību un samazinātu VLK ietekmi uz vidi visracionālākajā veidā, VLK savā darbībā ievēro 2012. gadā ieviestās integrētās kvalitātes un vides pārvaldības sistēmas, atbilstoši standartu prasībām LVS EN ISO 9001:2015 “Kvalitātes pārvaldības sistēmas” un LVS EN ISO 14001:2015 “Vides pārvaldības sistēmas” (kas papildināts ar nepārtraukta enerģijas patēriņa izvērtēšanas procesu).

Minēto prasību ievērošana apliecina, ka VLK darbība vērsta uz apkārtējās vides piesārņojuma samazināšanu, ekonomisku un lietderīgu izejmateriālu un energoresursus izmantošanu, nepārtrauktu kvalitātes un vides pārvaldības sistēmas uzlabošanu.

Balstoties uz Pašvaldības veiktajām iedzīvotāju aptaujām, secināms, ka līdzšinējais sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums tiek nodrošināts augstā kvalitātē ar augstu iedzīvotāju apmierinātības līmeni. Saskaņā ar 2023. gada novembrī – decembrī veikto aptauju “Ventspils iedzīvotāju attieksme pret Ventspils valstspilsētas pašvaldības domes darbu”, 93% aptaujāto Ventspils pilsētas iedzīvotāju ir pauduši apmierinātību ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu, kuru nodrošina VLK. Pakalpojuma vērtējuma indekss ir +63 punkti, kas liecina par ļoti augstu apmierinātības līmeni. Iedzīvotāji aptaujās jau ilgstoši – vismaz kopš 2010. gada – ir pauduši augstu apmierinātību ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu kvalitāti, ko nodrošina VLK. Piemēram, 2010. gadā apmierinātība ar šo

pakalpojumu sasniedza 91%, un arī turpmākajos gados šis rādītājs regulāri pārsniedzis 90%, kas apliecina stabilu un nemainīgi kvalitatīvu pakalpojuma sniegšanu ilgtermiņā.

Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumiem ir būtiska loma, lai nodrošinātu iedzīvotāju izpratni par radīto atkritumu šķirošanas nozīmi un apsaimniekošanu kopumā, kā arī veidotu apziņu par nepieciešamību mazināt un neradīt atkritumus.

Patērētāju uzvedības aptaujas liecina, ka sabiedrības ieradumu maiņa notiek pakāpeniski, ilgā laika periodā⁵. Izpratni par vides un dabas vērtībām ir nepieciešams stiprināt ar zināšanām, tāpēc liela loma ir pasākumiem, kuri orientēti uz sabiedrības izglītošanu. Papildus nepieciešams skaidrot aprites ekonomikas principu piemērošanas ieguvumus un pozitīvos aspektus dabas resursu saglabāšanā, kā arī lietu atsevišķi izmantošanā.⁶

Vienlaikus VLK nodrošina sadzīves atkritumu dalītās vākšanas pakalpojuma pieejamību (tajā skaitā sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktus, šķiroto atkritumu savākšanas laukumus, bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumus, dārzu un parku atkritumu kompostēšanas vietas) visā pašvaldības teritorijā pēc iespējas tuvāk atkritumu radītājam.

Secinājums:

Nemot vērā gan ekonomiskos, gan kvalitātes aspektus, kā arī apstākli, ka Pašvaldībā ir augsts iedzīvotāju apmierinātības līmenis ar VLK sniegtajiem pakalpojumiem, to kvalitāti, izpildes termiņiem un līguma izpildi, ir pamats uzskatīt, ka VLK rīcībā ir visi nepieciešamie resursi, kompetence un kapacitāte kvalitatīva pakalpojuma sniegšanai, un līdzšinējā darbība apliecina spēju konsekventi nodrošināt iedzīvotāju vajadzībām atbilstošu pakalpojumu.

4. Pašvaldības kontroles iespējas pār pakalpojumu sniegšanu un elastība

Izvērtējot atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas modeli, tajā skaitā novērtējot *in-house* līguma slēgšanas lietderību, īpaši nozīmīgs ir aspekts, ka *in-house* sadarbības forma salīdzinājumā ar pakalpojuma sniegšanas alternatīvām, nodrošina Pašvaldībai kā vienīgajam VLK dalībniekam būtiski plašākas tiesības un instrumentus pakalpojuma sniegšanas procesa uzraudzībai, kontrolei un ietekmēšanai, salīdzinot ar tradicionāliem ārpusvaldības pakalpojuma līgumiem, tādējādi īstenojot Pašvaldības plānošanas dokumentos ietvertos mērķus atbilstoši iedzīvotāju interesēm.

Atšķirībā no cita pakalpojuma sniedzēja, kur Pašvaldības ietekme aprobežojas ar pakalpojuma līgumā noteikto nosacījumu uzraudzību un sankciju piemērošanu pārkāpumu gadījumā, *in-house* modelī pašvaldībai kā kapitāla daļu turētājai, ir tieša ietekme uz stratēģiskiem VLK lēmumiem. Pašvaldība var savlaicīgi virzīt grozījumus atkritumu apsaimniekošanas politikā, reaģējot uz iedzīvotāju vajadzībām vai ārējiem apstākļiem, piemēram, izmaiņām normatīvajā regulējumā vai vides prasībās. Tas nodrošina iespēju nekavējoties ietekmēt pakalpojuma kvalitātes standartus un to izpildes mehānismus, atšķirībā no ārpusvaldības pakalpojuma gadījuma, kur jebkādas izmaiņas prasa jaunu iepirkumu vai līguma grozījumus ar ierobežotām iespējām kontrolēt snieguma dinamiku.

⁵ 2022. gada nogalē SIA "Latvijas Zaļais punkts" īstenoja iedzīvotāju aptauja liecina, ka 2022. gadā atkritumus šķiroja 79% iedzīvotāju, 2020. gadā 60% iedzīvotāju, bet 2011. gadā 34% iedzīvotāju. Pieejams: <https://www.zalais.lv/aktuali/jaunumi/aptauja-rekordliels-iedzivotaju-skaitis-atzist-ka-ikdienu-šķiro-atkritumus>

⁶ Klimata un enerģētikas ministrijas ieteikumi, kas izstrādāti LIFE integrētā projekta "Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju" (LIFE Waste To Resources IP, LIFE20 IPE/LV/000014) ietvaros, kas ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts digitālās attīstības aģentūras (05.06.2025., VI).

Turklāt Pašvaldībā praksē ir ieviesta kārtība, ka Pašvaldības kapitālsabiedrību finanšu pārskati (tajā skaitā ceturkšņa pārskati) tiek izskatīti atbildīgajā Pašvaldības komisijā. Šāda prakse Pašvaldībai nodrošina tiešu ieskatu uzņēmuma finanšu un operatīvajā darbībā, veicina pārskatāmību un ļauj savlaicīgi identificēt uzlabojamu jomas vai potenciālos riskus. Šāda pārvaldības forma ne tikai paaugstina atbildības līmeni, bet arī garantē sabiedrības interešu ievērošanu ilgtermiņā, nostiprinot *in-house* modeļa pārākumu no pārvaldības un kvalitātes elastības aspekta.

Kā norādīts EST spriedumā *Coditel Brabant SA* fakts, ka koncesijas piešķirējam pieder visas uzņēmuma daļas, liecina par tādas kontroles īstenošanu kā pār saviem dienestiem.⁷

EST *Carbotermo* spriedumā⁸, analizējot, vai iestāde kapitālsabiedrību kontrolē tāpat kā savus dienestus, secināja, ka jābūt noteicošas ietekmes iespējai gan attiecībā uz šīs sabiedrības stratēģiskajiem mērķiem, gan svarīgiem lēmumiem.

Lai arī alternatīvs pakalpojuma sniedzēja izvēlei, piemēram, - publiskais iepirkums teorētiski tiek uzskatīts par konkurenci veicinošu mehānismu, kas var nodrošināt efektīvu resursu izmantošanu un labāku cenu piedāvājumu, praktiskā analīze liecina, ka izvēle slēgt *in-house* līgumu ar VLK sniedz ne tikai līdzvērtīgus, bet pat augstākus ieguvumus. Pašreizējais pakalpojuma sniegšanas modelis jau nodrošina augstu kvalitāti, iedzīvotāju apmierinātību un stabilitāti, kas liecina par to, ka konkurences mehānisma ieviešana šajā gadījumā nesasniegtu teorētiski izvirzītos mērķus.

Turklāt, izvēloties citu pakalpojuma sniegšanas modeli, piemēram, iepirkuma ietvaros, pašvaldība zaudē būtisku stratēģisko kontroli pār pakalpojuma attīstību un virzību. *In-house* modelis un sadarbība ar VLK sniedz plašākas iespējas Pašvaldībai ietekmēt ne tikai pakalpojuma kvalitāti, bet arī VLK darbības stratēģiju, tai skaitā nefinanšu mērķu sasniegšanu, piemēram, vides politikas īstenošanu, sabiedrības informēšanu un ilgtspējīgas attīstības veicināšanu. Šī elastība ir īpaši nozīmīga, jo pašvaldība vēlas īstenot ilgtermiņa mērķus, kas pārsniedz tikai pakalpojumu līgumā noteiktu pakalpojuma apjomu.

Pašvaldība, izvērtējot iespēju nodrošināt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu *in-house* modeļa ietvaros, apzinās, ka šī pieeja sniedz ne tikai finansiālas un operatīvas priekšrocības, bet arī būtiski paplašina iespējas kontrolēt pakalpojuma kvalitāti, stratēģisko virzību un sabiedrības interesēm atbilstošu mērķu sasniegšanu.

Lai pilnvērtīgi izmantotu *in-house* modeļa potenciālu, Pašvaldība jau šobrīd veic aktīvas darbības, kas vērstas uz VLK valdes darbības uzraudzību un stratēģisko mērķu izpildes kontroli. Ir ieviesti un pēc vajadzības tiek pārskatīti darbības rādītāji (KPI), kas kalpo kā objektīvs instruments valdes darba novērtēšanai. Šāda pieeja nodrošina, ka Pašvaldība tieši ietekmē un kontrolē šo mērķu sasniegšanu, kas nebūtu iespējams, ja pakalpojumu sniegtu cits komersants iepirkuma ietvaros.

Secinājums:

Nemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka *in-house* līguma slēgšanas modelis nodrošina būtiskas priekšrocības salīdzinājumā ar tradicionālajiem ārpusvaldības līgumiem. Galvenais arguments ir Pašvaldības būtiski plašākās kontroles un uzraudzības iespējas - kā kapitāla daļu turētājam tai ir tieša ietekme uz gan stratēģiskiem, gan operatīviem VLK lēmumiem, kas ļauj operatīvi reaģēt uz iedzīvotāju vajadzībām un normatīvo izmaiņu prasībām. Nav pamata uzskatīt, ka iespējami konkurences apstākļi caur publisko iepirkumu sniegtu kādas priekšrocības

⁷ EST 13.11.2008. spriedums lietā [C-324/07](#), *Coditel Brabant SA*, 30.-31. rindkopa.

⁸ EST 11.05.2006. spriedums lieta [C-340/04](#) *Carbotermo*, 36. punktā

pakalpojuma kvalitātei, cenai un Pašvaldības mērķu sasniegšanai šajā nozarē. Gluži pretēji – tas varētu radīt papildu riskus, ierobežot Pašvaldības rīcības brīvību un mazināt iespējas sasniegt sabiedrībai nozīmīgus mērķus. Sadarbības modelis ar VLK nodrošina ne tikai augstu pakalpojuma kvalitāti, bet arī stratēģisku elastību un kontroli, kas ir būtiska efektīvai Pašvaldības funkciju īstenošanai.

Papildus tam, Pašvaldība katru gadu veic darbības rādītāju izvērtējumu, kas kalpo ne tikai kā pamats valdes darbības novērtēšanai, bet arī kā instruments stratēģijas korekcijai un uzlabojumiem. Šo uzraudzību var īstenot gan pašvaldības izveidota komisija, gan atbildīgā nodaļa, ciešā sadarbībā ar VLK. Šāda strukturēta un mērķorientēta pieeja nodrošina augstu pārvaldības kvalitāti, caurspīdīgumu un sabiedrības uzticību.

5. Stratēģiskā nozīmē un ilgtspēja

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam (Latvija 2030) uzsvērtā nepieciešamība veicināt aprites ekonomikas attīstību un būtiski mazināt atkritumu apglabāšanu. Vienaļpus ES direktīvas nosaka mērķi līdz 2035. gadam apglabāt ne vairāk kā 10% sadzīves atkritumu un pārstrādāt vismaz 65%, tomēr saskaņā ar Eiropas Komisijas rekomendācijām Latvija atpalciek šo mērķu izpildē, it īpaši saistībā ar vāju dalītās vākšanas sistēmu veikspēju.

2023. gada 28. decembrī ir stājies spēkā “Ziemeļkurzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023. – 2027. gadam”, ko ir apstiprinājušas Ventspils valstspilsēta, Jūrmalas valstspilsēta, Talsu novada, Tukuma novada, Ventspils novada un Kuldīgas novada pašvaldība. Tā galvenais mērķis ir Valsts atkritumu apsaimniekošanas plāna 2021. – 2028. gadam noteikto mērķu īstenošana Ziemeļkurzemes reģionā. Plāns ietver sešus pamatvirzienus: atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstību, atkārtotās izmantošanas infrastruktūras attīstību, pārstrādes iekārtu modernizāciju, pārstrādes infrastruktūras attīstību, poligona infrastruktūras attīstību un sabiedrības informēšanas pasākumus. Plānā noteiktie sasniedzamie kvantitatīvie un kvalitatīvie rādītāji atkritumos esošu pārstrādei derīgu materiālu pārstrādes apjomiem un dalītajai vākšanai, speciālo atkritumu grupu apsaimniekošanai, kā arī ierobežojumi attiecībā uz atkritumu apglabāšanu ir sekojoši:

- 1) nodrošināt, ka līdz 2023. gada 31. decembrim bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem;
- 2) līdz 2025. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55% pēc masas;
- 3) līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60% pēc masas;
- 4) līdz 2035. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65% pēc masas;
- 5) izveidot dalītas savākšanas sistēmas vismaz papīram, metālam, plastmasai un stiklam un līdz 2023. gada 1. janvārim – tekstilmateriāliem;
- 6) no 2020. gada, vismaz 70% pēc svara nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai.

Nemot vērā minēto, Pašvaldības 2018. gada 12. oktobra lēmums Nr. 115 “Par investīciju projektu “No atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijas iekārtu izbūve Ventspilī, Talsu ielā 69”” attīstīt atkritumu reģenerācijas infrastruktūru, īpaši jaunās atkritumu reģenerācijas iekārtas izbūvi, ir uzskatāms par stratēģiski nozīmīgu soli gan nacionālā, gan ES līmeņa politikas mērķu

izpildē. Projekta “No atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijas iekārtu izbūve Ventspilī, Talsu ielā 69” mērķis ir samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu un attīstīt atkritumu reģenerāciju ar enerģijas atguvi no Ventspils atkritumu apsaimniekošanas reģiona teritorijā radītajiem atkritumiem. Mērķa īstenošana nodrošinās saistošo normatīvo aktu prasību atkritumu apsaimniekošanas jomā izpildi – samazinās apglabāto atkritumu apjomu, palielinās atkritumu reģenerācijas īpatsvaru, gan atkritumu apsaimniekošanas reģiona, gan valsts mērogā, kā arī nodrošinās atkritumos esošu energoresursu atgriešanu tautsaimniecības aprītē kā siltumenerģiju un elektroenerģiju. Projekta kopējais investīciju apjoms veido 22 966 722 EUR, kur 9 184 249 EUR ir Eiropas Savienības Kohēzijas fonda līdzfinansējums, un 13 782 473 EUR kredīt līdzekļi un uzņēmuma līdzekļi. Šīs infrastruktūras izbūve, VLK ļauj samazināt emisijas, uzlabot materiālu atgūšanu un veidot tehnoloģiski modernu aprites ekonomikas risinājumu.

Svarīgi uzsvērt, ka *in-house* modelis nodrošina Pašvaldības aktīvu līdzdalību un kontroli politikas ieviešanā, nevis tikai ārēja pakalpojuma līguma uzraudzību. Šī pieeja dod iespēju Pašvaldībai elastīgi pielāgoties klimata pārmaiņu un noteiktajām vides prasībām, integrējot atkritumu apsaimniekošanas politiku pašvaldības teritorijas attīstības plānošanā un budžeta veidošanā, kā tas paredzēts Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgajā attīstības programmā 2021.–2027. gadam. Alternatīvi, komersanta, kas izvēlēts iepirkuma procedūras ietvaros darbība atkritumu apsaimniekošanas jomā parasti ir cieši saistīta ar konkrētā līguma nosacījumiem un komerciālo izdevīgumu. Tā kā privātais uzņēmums darbojas galvenokārt peļņas gūšanas nolūkā, tam var nebūt pietiekamas motivācijas īstenot plašākus vides politikas mērķus, kas pārsniedz līgumā noteikto pakalpojuma apjomu. Tas var ierobežot pašvaldības iespējas virzīt ilgtspējīgas attīstības iniciatīvas, piemēram, atkritumu šķirošanas veicināšanu, sabiedrības izglītošanu vai aprites ekonomikas principu ieviešanu. Savukārt VLK, kā Pašvaldības kontrolēta kapitālsabiedrība darbojoties ne tikai komerciālu interešu vadītā, bet arī sabiedrības interešu aizsardzības vārdā, var elastīgāk pielāgoties vietējām vajadzībām un aktīvi iesaistīties vides mērķu sasniegšanā. Tas nodrošina ne tikai augstāku pakalpojuma kvalitāti, bet arī lielāku sabiedrības uzticību un atbalstu Pašvaldības īstenojamajai vides politikai.

Vienlaikus būtiski norādīt, ka *in-house* modelis sniedz ekonomisko priekšrocību piesaistīt ES fondu finansējumu, piemēram, Klimata pārmaiņu finanšu instrumentus vai Kohēzijas fonda atbalstu. Kā apliecina Pašvaldības līdzšinējā pieredze, sadarbībā ar VLK, Pašvaldība jau šobrīd piesaista būtiskus finanšu līdzekļus no ES fondiem infrastruktūras modernizācijai un emisiju samazināšanai. Šī sinerģija starp Pašvaldību kā plānotāju un VLK kā īstenošanu nav iespējama ārpus pakalpojuma modelī, kurā tā stratēģija nav tieši saistīta ar Pašvaldības noteiktajiem mērķiem.

Secinājums:

Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas uzticēšana VLK ne vien veicina atkritumu pakalpojuma kvalitāti un kontroli, bet arī sniedz Pašvaldībai reālu iespēju īstenot vides, klimata un ekonomikas ilgtspējas politiku ar konkrētiem ieguldījumiem un izmērāmiem rezultātiem.

6. Tirgus izpēte

6.1. Par konkrēto ģeogrāfisko tirgu Konkurences likuma 1. panta 3. punkta izpratnē uzskatāma ģeogrāfiska teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

Nemot vērā, ka saskaņā ar Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 1. punktu Pašvaldības autonomā funkcija ir organizēt iedzīvotājiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds, kā arī ievērojot, Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumos Nr. 301 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas

reģioniem” noteikto, Ventspils pilsēta ietilpst Ziemeļkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Pamatojoties uz Atkritumu apsaimniekošanas likumā noteikto ir apstiprināts “Ziemeļkurzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023.-2027. gadam”, kas ietver kopējos mērķus attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Pašvaldība ir salīdzinājusi atkritumu apsaimniekotājus, kas darbojas Ziemeļkurzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Papildus, salīdzinājumā ietverta arī Liepājas valstspilsētas pašvaldība, tādējādi aptverot atkritumu apsaimniekošanas salīdzinājumu 3 valstspilsētu pašvaldības.

Analizējot datus par vadošajiem atkritumu apsaimniekošanas nozares uzņēmumiem Latvijā un Kurzemes reģionā, redzams, ka VLK rīcībā esošais apgrozījums un ģeogrāfiskā darbības teritorija neliecina par spēju ietekmēt konkurences apstākļus ne reģionālā, ne nacionālā līmenī. VLK apgrozījums (7,0 milj. EUR) ir būtiski mazāks nekā lielākajiem tirgus dalībniekiem, piemēram, SIA "Eco Baltia Vide" (54,0 milj. EUR) un SIA "Clean R" (52,7 milj. EUR). Arī bilances kopsumma un darbinieku skaits VLK gadījumā ir mēreni rādītāji, kas neliecina par dominējošu stāvokli tirgū – uzņēmums atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus sniedz tikai Pašvaldības administratīvajā teritorijā.

VLK darbojas lokāli, tam nav iepirkuma rezultātā noslēgtu līgumu vai tiešu piešķirumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka *in-house* līguma slēgšana ar VLK varētu būtiski ierobežot tirgu vai mazināt konkurenci atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu tirgū Latvijā vai Kurzemē. Ventspils iedzīvotāju skaits (~33 000) veido tikai aptuveni 1,7% no Latvijas kopējā iedzīvotāju skaita, kas vēl vairāk samazina ietekmi uz visaptverošu tirgus dinamiku.

Nemot vērā, ka arī citās Latvijas pašvaldībās tiek izmantoti *in-house* modeļi, Ventspils piemērs neveido izņēmumu, bet atbilst nacionālajā līmenī akceptētai praksei.

4. tabula

Tirgus dalībnieku Kurzemē apskats, 2024. gads

Nr.p.k.	Pakalpojuma sniedzējs	Apgrozījums, milj., EUR	Peļņa, milj., EUR	Bilances kopsumma, milj., EUR	Īpašnieks
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	SIA "Eco Baltia Vide" ⁹	54,0	12,2	79,1	Privāts
2	Pilnsabiedrība “Vides pakalpojumi Liepājai”	3,1	0,58	1,3	Privāts
3	SIA "Clean R"	52,7	8,7	25,1	Privāts
4	AAS "Piejūra"	6,5	0,09	15,8	Publisks
5	SIA "Kuldīgas komunālie pakalpojumi"	4,5	0,2	3,7	Publisks
6	SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts"	7,0	0,66	26,2	Publisks

Datu avots: Lursoft.

Tāpat vērts norādīt datus par nešķirotu sadzīves atkritumu savākšanas apjomiem Ziemeļkurzemes reģionā (skatīt 5. tabulu), Ventspils tirgus pozīcija šajā segmentā ir ievērojami

⁹ Informācija par pēdējo iesniegto gadu – 2023. gadu

ierobežota un nerada būtiskus konkurences apdraudējumus. Ventspilī 2024. gadā savāktās 10 142 tonnas nešķirotu sadzīves atkritumu veido 21% no kopējā Ziemeļkurzemes reģiona apjoma. Šis rādītājs skaidri demonstrē, ka Ventspils nav dominējoša pozīcija reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas tirgū. Ņemot vērā Pašvaldības salīdzinoši nelielo tirgus daļu, pašvaldības lēmums noslēgt *in-house* darījumu ar VLK par atkritumu apsaimniekošanu Ventspils teritorijā neradītu ne konkurences kropļojumu (atlikušās 79% no reģiona tirgus (kas ietver Jūrmalu, Ventspils novadu, Kuldīgas novadu, Tukuma novadu un Talsu novadu ar kopējo apjomu 38 045 tonnas) paliek pieejamas citiem tirgus dalībniekiem), ne monopolistisko dominanci (citi reģiona novadi (īpaši Jūrmalas, Tukuma un Talsu novadi ar attiecīgi 30%, 18% un 17% tirgus daļām) nodrošina pietiekamu konkurences vidi).

Tādējādi Pašvaldības ierobežotā tirgus daļa pamato *in-house* darījuma ekonomisko pamatotību un tiesiskumu, neradot negatīvu ietekmi uz kopējo konkurences vidi Kurzemes/Ziemeļkurzemes reģionā.

5. tabula

Nešķiroti sadzīves atkritumi Ziemeļkurzemes teritorijā, 2024. gads

Nr.p.k.	Ziemeļkurzemes teritorija	Nešķiroti sadzīves atkritumi 2024. gadā, t	% pret kopējo savāktu apjomu
1.	2.	3.	4.
1	Jūrmala	14456	30%
2	Ventspils	10142	21%
3	Talsu novads	8804	18%
4	Tukuma novads	8335	17%
5	Kuldīgas novads	4416	9%
6	Ventspils novads	2034	4%

Datu avots: Valsts statistikas pārskats "3-Atkritumi"¹⁰.

6.2. Latvijā pašvaldību izvēlētie sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma nodrošināšanas modeļi ir dažādi, taču fakts ir, ka tiešā piešķiruma un konkursa kārtībā noslēgto līgumu skaits ir līdzīgs.

Kopumā 44 novadi/apdzīvotas vietas jeb 51% ir noslēguši līgumus, izmantojot publiskā iepirkuma procedūru, izvēloties pakalpojumu sniedzēju konkurences ceļā. Savukārt 39 novadi/apdzīvotas vietas jeb 45% izmanto *in-house* modeli, noslēdzot līgumus ar pašvaldībām piederošiem atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem. 4 gadījumos jeb 4% ir īstenots iepirkums, taču izvēlēta pašvaldības kapitālsabiedrība kā pakalpojuma sniedzējs.¹¹

Šī situācija liecina par ievērojamu pašvaldību skaitu, kas saskata ieguvumus tiešā ietekmē un kontrolē pār sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma nodrošināšanu, tai skaitā arī kvalitātes, pieejamības un ilgtspējas aspektos.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, kā arī pamatojoties uz Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 1. punktu, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. panta pirmo un sesto daļu,

¹⁰ https://parskati.lv/gmc.lv/#viewType=home_view

¹¹ Informācija iegūta no pašvaldību mājaslapām.

Publisko iepirkumu likuma 4. panta trešo daļu, Pašvaldības Likumības komisijas 2025. gada 27. jūnija sēdes ieteikumu un Pašvaldības Finanšu komitejas 2025. gada 4. jūlija sēdes atzinumu,

Ventspils valstspilsētas pašvaldības dome
nolemj:

1. Atbalstīt līguma par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ventspils valstspilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā noslēgšanu ar pašvaldības SIA “Ventspils labiekārtošanas kombināts”, vienotais reģistrācijas numurs 41203001052, saskaņā ar lēmuma pielikumu.
2. Pilnvarot Ventspils valstspilsētas pašvaldības izpilddirektoru parakstīt lēmuma 1. punktā norādīto līgumu.
3. Noteikt, ka grozījumus šī lēmuma 1. punktā minētajā līgumā ir tiesīgs veikt Ventspils valstspilsētas pašvaldības izpilddirektors pēc jautājuma izskatīšanas Ventspils valstspilsētas pašvaldības domes Pilsētas attīstības jautājumu komitejā.

Ventspils valstspilsētas
domes priekšsēdētājs

J. Vītoliņš

A. Galindoms
63601192
ekonomika@ventspils.lv